

MUSIKALINE

Aasta lõpul

L. Neuman

Eesti lauljaskonnale kirjutasime aasta algul, seistes 9. üld-laulupeo ettevalmistustööde tähe all „meist enestest ja kõige pealt meist enestest, see on iga üksikust lauljast oleneb, kui hääd ja õnnelik on uus aasta eestilaulule“.

Nüüd on ta mööda, see aasta. Ja seljataga suur laulupidu. Ta helid on ammu juba kustunud.

Kuid kas tõesti kustunud? Kas kustunud ka lauljate mälestuses? Südametes? Vist tundsimet meie lauljad, meie viisteisttuhat tege-last, ise kõige paremini laulupidu tema hüvedega ja puudustega, paremini kui ükski kuulaja, ükski erapooletu arvustaja.

Kuid meie ei saanud ei rahulikult kuulata, ega tohtinud erapooletult arvustada, ei tohtinud erapooletud olla, vaid pidime tõsise andumusega tegutsema, ennast andma, nii nagu me olime, halvasti või hästi, kuid pidime ise ennast unustades täielikult avalduma.

Mitte külma, kaaluva, erapooletusega ega mõistusliku kriitikaga, vaid otse kriitikata tundeilma sunnil, siis kui otsustavad päevad käes olid, kus enam aega ei olnud, ei tohtinudgi olla, kaalumiseks, kõhklemiseks, arvustamiseks ja — enese-arvustamiseks.

Nii siis teised ülesanded, teine, hoopis teine tunnete skaala, tunnete valm, kui kuulajal, kriitikul, millest meil ainult puistata tuli, neil koguda ja sõeluda.

Kui kord juba nii lahkuminev aluspõhi „nende ja meie“ vahel, kas ei tohiks meie selle hiigla ettevõtte juures, mis kümnedtuhanded liikuma pani, küsida „jah, mis me siis ise möödunud laulupeost arvame, mis arvab tegelane ise temast, iga laulja kui juhid?!

Vist tohime ikka ka ise siin natuke kaasa rääkida. Kõlblist õigust meil seks küll on — kui veel tungi sellest rääkida, mis juba möödunud, kuid siiski veel mitte kustunud, eks räägime temast kord vast veel pikemalt.

Täna aga, eesti lauljad, eesti kaaslauljad ja kolleegid. Täna tunnistame vast ometi nii palju, et läinud aasta on olnud õnnelik eesti laulule. Kui me niiviisi ütelda tohime, siis ei tähenda see veel sugugi et enesearvustuse ja e d a s i püüdmise maha matame.

Agaga ta on õnnelik olnud, sest et me kõik tundsim, et me ise hetkekski õ n n e l i k u d olime laulus ja lauldes.

Ja kui teid, Eesti lauljaid, tänati töö ja vaeva eest, mida olete näinud laulupeo kordaminekuks, siis oli see ju õige, et teil seda oli ja teid selle eest tänati, kuid ometi tahtsin nagu vahele hüüda: „ei, mitte töö ja vaeva eest, vaid rõõmu ja õnne eest, mida olete lauldes teistele annud, kõigepäält agaga i s e tunnud.“

Ja seda ei unustata. Ja see on mis helidega ei kustu, vaid mälestuses elab, edasi elab.

Tõesti suurem, kui vaev ja väsimus, oli armastus ja õnn, mis laulupidu tegelasi ühte sulatas — ja see oli alus, oli põhjus, mis lubab eesti lauljaskonda tagasivaadata rahuliku südamega läinud aastale.

„Vaba andumust, ühistunnet, ühiskohustust, ühistrõõmu“ ja veel palju muud, mida eesti lauljaskonnalt aasta algul oodati, seda a n d i s tema laulupeol, andis kui üksmees, kui üks sõnakas, kohusetruu mees.

Täis andumust ja enesevaimustust. Kui kellegisse see tundeilm külge ei hakkanud, kui kellegisse see ei tunginud — siis ei olnud selles süüdi mitte eesti lauljad, sest kõlapinnad ja kõlakojad ei peitu üksi tuhandete lauljate hüigla laululavadel, vaid neid peab olema, ka iga üksiku kuulaja o m a s väikses südam, mis agaga suurte silmapilkudel ka suurtele tunnetele peab ruumi s u u t m a anda. Nende ridade kirjutaja vähemalt, ei või mitte käesolevast aastast lahkuda, ilma et tal mitte elavalt mälestusesse ei kerkiks, et mitte rohkem ütelda, see mis eesti lauljaskond läinud aastal on pakunud ja see k u i d a s tema ennast avaldas ja kuidas tema oma vabalt enese pääle võetud ülesannete a n d u s. Kas selle eest eesti lauljaskonda uuesti tänada? Kuid ega ta ei laulunud ju tänu, tasu või au pärast. Ta laulis l a u l u pärast, laulis e t l a u l d a.

Ja kui s e d a kuulda oli, seda t u n d a oli, siis — oli laulupidu oma pääülesande täitnud ja pääle selle veel palju teisi, isegi suuri kõrval-ülesandeid, mis tal meie rahva hää nime eest väljas olles täita tuli.

UUSI TEID KOORI KOMPOSITSIIONI ARENEMISES

AINETEEL T.V.

Vokaal à capella koor, mis kunagi oli ainuvalitsejaks orgaaniks ettekande muusikas kui kõrgeim ning täielikum, — seda mööda kui hakkas arenema instrumentaal-orkestri muusika — hakkas vähehaaval tagasi hoidma ning tõmbuma uute ettekande orgaanide ja ansambelite kasuks, kuni viimased lõpuks on à capella koori vormi üldiselt surunud peaaegu teisele plaanile.

Meie ajal ei loeta à capella koori ja ta kompositsioone küll mitte arenematuks vormiks muusika ettekandes ja muusika loominguks, kuna minevikus koor omas arenemises on teind läbi ainult ühe osa oma arenemistest, siis aga seisma jäänud, ehk arenenud liiga pikaldases tempos. Sel arenemisteel on aga veel väga palju tundmatuid võimalusi.

Praeguse aja à capella-koori kompositsiooni orkestraalne tendents on nii võrd hinnatav, seismiselt terve ja värske, praktiliselt õigustatud et seda teed on tarvis tingimata edasi minna.

Tõepoolest, koori ei tule võtta kui 4 hääset massilist laulu, vaid kui rikkalikku ansamblit, mis sisaldab 10—15 isesugust tämbri, igal oma iseäralik here koloriit — ja mis, õieti ning otstarbekohaselt kasutades annavad võrdlemata rohkem heli effekte kui seda saavutatakse harilikult à capella kooridelt.

Iga hääle rühm kooris on — otsekohele oeldud — terve hääle perekond; igas rühmas 3—4 erihääle allrühma. Nii! Soprani rühmas leiame järgmised eritäämbri allrühmad: a) lüüriline sopran, b) dramaatiline sopran ja c) mezzo-sopran, milles kuuleme 1) mezzo-soprani, mis lähedane puht soprani kõlale ja 2) mezzo-sopran lähedane kõrge alti kõlale.

Alti rühmas eraldame kergesti: a) kõrge alt, vabalt kõlava kõrge registriga (si¹-do²-re³-mi²) ja hää mediumiga, aga nõrgalt kõlava alumise registriga (do¹-si-la-sol) b) kontraalt, suursuguse ja voolava alumise registriga kuid raskelt kõlava ülemise registriga (la¹-si¹-do²-re³) — „hane falsett“.

Tenorite rühmas eraldame samuti kui sopranis: kõrgeid hääled — ühed lüürilised, teised dramaatilised — ja madalamad —

harilikud II tenorid, tiheda ja kõlava mediumiga millel kerge baritonaalne varjund.

Lõpuks bassidesse kuuluvad: a) baritonid — kerged ja kõrged bassid; b) *Basso-cantando* — laulvad, terves omas ulatuses täiekõlalised, ka madalad noodid kaasa arvatud, ja c) *Basso-profundo* — rasked, sügavad hääled, jõulised ja tumedad — ehk küll tihti ilma ülemiste või isegi keskmiste nootideta — hääled mida harilikult nimetatakse „oktavistideks“.

Nii siis segakooris, mis koosneb nais- ning mees-häälest, on kerge eraldada 11—12 täambri, ehk teisiti: neljas pääruhmas 11—12 allrühma, keda võib (ja peakski) lugema täiesti iseseisvateks rühmadeks üldises koori ansamblis. Kuid see pole veel kõik!

Kui võtta arvesse seda, et laste sopran ja alt, iseäranis 10—14 a. poisikeste, tunduvalt omas täambri eralduvad naiste omist, ja kui neid hääli segakoori juure arvata, siis saame senisele 12 allrühmale veel juure 4—5 soprani-alti rühma, mis annaks kokku 15—16 eri hääle rühma. Sarnasel juhusel oleks siis soprani ja alti peres kahesuguse täambriga esitatud üks ja sama rühm.

Siit järgneb, et koori partituuri võib säada mitte ainult neljale häälerühmale, nagu tavaliselt, vaid nagu tõepoolest on — s. on kas 11—12, ehk kui laste hääled juure arvata, siis 15—16 häälerühmale. Segakoor koosneks siis laste, naiste ja meeste häälest.

Sarnane koori partituur võiks näilikult ja konkreetselt väljendada kõike soovitavaid ja võimalikke häälevärvide varjundeid iga fraasi ja iga koorikompositsiooni osa kohaselt.

Niisuguse partituuri kirjutamisel tuleks heliloojal, nähtavasti, samuti talitada kui oma helitööd instrumenteerides orkestrile, sest siin tuleb tal kasutada, mitte vähem kui sümfoonია orkestris, mitmesuguste täambritega hääli, mis omadustes erinevad ja sama karakterlised.

Koori partituuri kirjutamisel termin „instrumenteerima“ siis nähtavasti ei sobiks. Kuid see termin on kindlasti vajalik, siis võib selle luua. Kui võtta arvesse seda, et koori partituuri loomisel peajasjalikult tuleb anda võimalikult suurem tähtsus hääle rühma täambriale, siis ka see protsess ise kujutab enesest sisuliselt täambreerimist. Nii võiks ka koori partituuri „instrumenteerimist“ nimetada *t ä ä m b r e e r i m i s e k s*.

Ülal toodud kuulub muidugi ainult kontsert-kooride repertuaari valda. Nii näemegi et meie kooriliteratuuris on sinnapoole sammuma hakatud juba mõni aeg tagasi, alates Kapi, Saare, Kreegiga, siia saadik muidugi ainult teatava piirini. 12—17 häälerühmaga kooripartituur on aga tuleviku muusika, mis sääks kooridele päris uued ülesanded kunstilise töö summas.

Muusikalise kuulmise kasvatamisest ja arendamisest

G. Ljubomirsky

Vene muusikaajakirjast «Музыкальная новь» nr. 3 — 1923.

gal ajal, ja eriti viimasel ajal, mil muusika õppimine omi juuri on ajanud laiaadesse rahvamassidesse, on olnud tähtsaks küsimuseks muusikalise kuulmise kasvatamine ja arendamine, iseäranis laste juures.

Järgnevas artiklis, mis põhjeneb minu pikaajalisele pedagoogilisele tegevusele, tahan tutvustada lugijaid mõnede muusikalise kuulmise arendamisviisidega.

Ma jagan muusikalise kuulmise kolme rühma: 1) sisemisloogiline, 2) must-valge ja 3) absoluutne.

Sisemisloogiliseks kuulmiseks nimetan ma loogilist muusikaliste muljete vastuvõttu, kus iga heli meie muusikalises tajumismeeles omab kindla, loogilise ning selge seisukoha.

Loogilise kuulmise kasvatamist ning arendamist tulevase muusiku juures tuleb alata juba varajases lapsepõlves koorislauluga ning solfeggioga. Mis puutub täiskasvanuisse, siis ratsionaalsel arendamisteel, millest allpool juttu teeme, saavutatakse siht täielikult.

Must-valgeks nimetan ma kuulmise järgi mustade ja valgete sõrmiste määramist. Sarnase kuulmise omavad harilikult 80% klaverimängijaid. Loen selle kuulmise vahepäälseks sisemisloogilisele ja absoluutsele.

Must-valge kuulmine võib end ilmutada ühel ajal sisemise kuulmisega, kuid võib olla ka viimasega. Viimasel juhusel tuleb ratsionaalsel muusika arendamisel pöörata erilist tähelepanu et kasvatada ning arendada eestkätt sisemisloogilist kuulmist.

Absoluutseks kuulmiseks nimetakse täpset helikõrguse tabamist, (võrdlemata seda heli teise samakõrge heliga). Niisugust kuulmist loeti viimase ajani haruldaseks isegi silmapaistvate muusikameeste juures. Praegusel ajal pole absoluut kuulmine haruldane. Kuid kahjuks, suuremal osal isikuist, kellel absoluut kuulmine, puudub sisemisloogiline kuulmine. Ja sellel põhjusel, arvan mina, viimasel ajal noortel heliloojatel on tung otsitud kõladesse, millel puudub sisemisloogiline mõte. Olen puutunud kokku isikutega kellel absoluutne kuulmine, kuid kes ei tunne loogilist

sidet isegi helistiku toonika ja dominandi, samuti ka samade astmete akkordide suhtes. Sellepärast on tingimata vajaline, et, isik kes on end pühendand muusika õppimisele, valdaks mitmekülgse kuulmise nii sisemis-loogilise, absoluutse kui ka must-valge. Eriti tarvilik ja tähtis on loogilis-sisemine.

Rahvakoolides muusikaõpetusel tuleb suurt rõhku panna just sisemis-loogilise kuulmise õigele arendamisele, sest nende seas, koolipingil istub kindlasti mõni tulevane helilooja, viuldaja, pianist v. m. Sisemis-loogilise kuulmise arendamismeetod oleks järgmine: lapsed laulgu harjutusi, laule, koorilaule solfeggiseerides, s. o. noodinimedega ning takti lüües. Selle juures olgu aga kindel kord töömaterjalivalikus. Praktika on mulle näidanud et solfeggio laulmine, mis põhjeneb ainult lihtsatele helidele (kõrgendamise ja madaldamise märkideta) diatoonilises do-mažžoor gammas (loomulik heliredel) soodustab suuresti sisemise kuulmise arenemist sama heliredeli (mis ehitatud, nagu teada, valgetel sõrmistel) ja tema igasuguste viisiliste käikude tundmises. Tuleks märkida, et klaveri saates puudugu ka muudetud helid (diääsid ja bemoolid).

Sarnase pika harjutuse järele, mille aega võimatu muidugi kindlaks määrata, kuna see oleneb individuaalsest andest, järk järgult mindagu muudetud helide solfeggieerimisele.

Esimeseks muudetud heliks olgu sol-diääs, paraleelse minööri kõrgendatud VII aste. Nii lapsed kui ka vanad (nii ühe kui teise juures areneb kuulmine ühteviisi) tunnevad kohe uue heli ilmumist loomulikku heliredelisse ning täambri (värvi) järgi tunnevad selles musta sõrmist.

Sarnasel teel, mitmesuguste harjutuste järgi tuakse pikkamööda sisse ka teisi muudetud helisid, loomulikus järjekorras, nii kuidas nad ilmuvad mažžoor või minöör helistikkes. Kuid iga uue muutemärgi ilmumisel tuleb tähelepanu juhtida, et iga uus muutemärk juhib uude tonaliteeti (paralleelsesse või naabruses olevasse). Uusi helisi (muudetuid) solfeggieeritagu aga täie nimega (fa-diääs, do-diääs) et kindlamini mällu jääks, ühes sellega ka kuulmisse.

Päale pikaajaliste ja loogilis-järjekindlate harjutuste hakkab kasvama õpilases sisemis-loogiline kuulmine ja ühes sellega märgatav mustade ja valgete sõrmiste eraldamine kuulmise teel mitte ainult klaveriõpilaste juures, vaid ka teiste pillide ja laulu õpilaste juures.

Tuleks märkida, et suurem osa pianiste, vaatamata kas nad on solfeggiot õppinud või mitte, kindlalt kuulevad muste ja valgeid sõrmiseid, kuid selle juures puudub suuremalt jaolt sisemis-loogiline kuulmine. Kuid muste ja valgeid sõrmiseid kuulevad ka mõned lapsed juba 8—9 aastaselt, kui nad on kuus kuud klaverimängu õppinud.

Minu küsimusele, mis vahe on musta ja valge sõrmise heli vahel olen saanud vastuseid nii täiskasvanuult kui lastelt, mis sisuliselt ühte lähevad. Pianistid, kes oma stuudiumi juba lõpetanud, karak-

teriseerivad seda vahet sellega, et musta sõrmise heli on tämbrilt tumedam, tõmbim, sügavam jne., selle juures alatakse iseloomustust ikka mustast sõrmisest, mis kõikide tähepanu esimesena valdab.

Lastelt olen saand ka vastuseid mis algavad musta sõrmise kõla kirjeldamisega ja mis oma originaalsusega heledalt iseloomustab lapse hingeelu. Nad kinnitavad et must sõrmis on kui vatiga kaetud, must sõrmis seisab kõrgemal mitte helikõrguse poolest ja aga klaviatuuril (siin on nägemis-kuulmise aparaatide assotsiatsioon) j. n. e.

Et lapsed aga nii varakult võivad mustade ja valgete sõrmiste helisi eraldada ja kuulda — seda seon ma meie tempereeritud säädega, ja nähtavasti, ka mustade sõrmiste tämbri muutus tuleb sellest ebatäpsest-tempereeritud-sääddest, millega meie oleme harjunud juba varem kui kaks sajandit.

Siin ei hakka ma leiutama sisuliselt tempereeritud säadet, kuna arvan, et see muusika pedagoogidel ja suuremal osal muusikantidest teada.

Nii siis näeme, et sisemis-loogiline kuulmine on tihedalt seotud must-valge kuulmisega, ja see võib areneda edasi absoluutseks, kui aga harjutada seda eelpool toodud näidete järgi. Kellel on aga looduse poolt absoluutne kuulmine, võivad omada solfeggio laulmise ja eelpool tähendatud näidete harjutamise teel omandada s i s e m i s - l o o g i l i s e kuulmise.

Et kasutada allpool toodud näiteid, peab tundma intervallide ehitust ja kolmkõlasid: mažoor, minöör, suurendatud ja vähendatud. Toome ülevaate kõigist intervallidest: 1) kahel valgel sõrmisel, 2) valgel ja mustal (alla või ülespoole) ja kahel mustal.

Intervalli nimetus.	Sõrmised klaviat.	Arv
Suur sekund (s 2)	2 valget	5
Väike sekund (v. 2)	2 valget	2
Suur sek.	valge ja must (alla või ülespoole)	2
Suur sek.	2 musta	3
Suur terts (s. 3)	2 valget	3
Väike terts (v. 3)	2 valget	4
Suur terts	valge ja must (üles või alla)	4
Väike terts	valge ja must	3
Suur terts	2 musta	1
Väike terts	2 musta	2
Puhas kvart (p. 4)	2 valget	6
Suurendatud kv. (+ 4)	2 valget	1
Puhas kvart	valge ja must (üles või alla)	1

Helikunstnikud—juubilarid.

Prof. A. Lemba,
pühitses 21. oktoobr.
oma 20-aastase muu-
sikalise tegevuse
juubelit.

O. Hermann,
pühitses 13. det-
s. oma 50-dal sünni-
päeva.

Lauljanna
Mathilde Lüdig-
Sinkel,

25-a. muusikalise
tegevuse juubel oli
3. det-.

Suurendatud kv.	valge ja must (üles või alla)	5
Suurendatud kv.	2 musta	—
Puhas kvint (p. 5)	2 valget	6
Vähendatud kv. (— 5)		1
Puhas kvint	must ja valge (üles või alla)	1
Suurendatud kvint (+ 5)	valge ja must (üles või alla)	4
Puhas kvint	2 musta	4
Vähendatud kvint	2 musta	—
Suur sekst (s. 6)	2 valget	4
Väike sekst (v. 6)	2 valget	3
Suur sekst	valge ja must (üles või alla)	2
Väike sekst	valge ja must (üles või alla)	4
Suur sekst	2 musta	2
Väike sekst	2 musta	1
Suur sept (s. 7)	2 valget	2
Väike sept (v. 7)	2 valget	5
Suur sept	must ja valge (üles või alla)	5
Väike sept	valge ja must (üles või alla)	2
Suur sept	2 musta	—
Väike sept	2 musta	2
Puhas okt. (p. 8)	2 valget	7
Puhas okt.	valge ja must	—
Puhas okt.	2 musta	5

Kui on selgeks tehtud ülal toodud intervallid, hakatakse klaveri juures märkima (klaviatuurile ei vaadata) igasugu intervalle.

N ä i d e 1.

Kujutame ette, et klaveril on võetud intervall mi-sol diääs. Kõrv taipab et siin on tegemist suure tertsiaga mille ülemise heli annab must sõrmis. Niisugusi tertse on 4: re-fa diääs, mi-sol diääs, la-do diääs, ja si-re diääs, järjekulult pidi olema klaveril mängitud üks neist tertsidest. Nimetatud tertsidest 2 helisevad ühes oktaavis, 2 aga naabruses olevais oktaaves. Ja nii, näilikult, pidi olema mängitud terts üks neist kahest mis helisevad ühes oktaavis, kuna naabrus-oktaavide helid küllalt selgesti eralduvad.

On ka õige, et re-fa diääs ja mi-sol diääs võib ära segada, kuid suuremalt jaolt on nimetatud alati õieti, iseäranis pääle seda kui

mängida mõnd väikest fraasi Re-mažööris ja Mi-mažööris: esimeses neist kõlavad 2 musta sõrmist, teises aga kolm.

Näide 2.

Klaveril mängitakse fa-diääs — la-diääs; kõrv taipab kahe musta sõrmise helisid ja suurt tertsi. Aga nii kui sarnasi suuri tertse on ainult üks, siis nimetatakse tingimata fa-diääs — do-diääs.

Ajakirja ruumi suurus ei luba mulle tuua tabelit kolmkõladest, septakordidest ja noonakordidest 2 valgel, valgel ja mustal ja 2 mustal sõrmiseil. Kuid see pole ka kuigi vajaline, kuna neid, kes valdavad harmooniat võivad neid ise säada kokku ja ülalpool toodud printsiibil harjutada.

Näide 3.

Võtame mažöör kolmkõla kolmel valgel sõrmisel. Neid on kolm do-mi-sol, fa-la-do ja sol-si-re. Viimased kaks kolmkõla kõlavad kahes naabruses olevais oktaaves, esimene aga ühes. See aga ongi abinõuks märkimisel kuulmise järgi esimese kolmkõla eraldamiseks kõrva järgi kahest viimasest, ja kui lisada sinna juurde veel muusikalisi fraase vastavas tonaalsuses — siis lahendakse ülesanne lõpulikult.

Minul on peaaegu alati korda läinud sarnasel teel saavutada oma suurearvulises õpilaskonnas absoluutset kuulmist, ja ma julgen arvata et sarnane kasvatatud sisemine-loogiline — absoluut kuulmine on iga muusikamehe juures suurimaks hüveks ning pandiks tema edukas töös.

Mälestusi R. Tobias' e noorusaastaist.

J. Tobias

Minu mälestused algavad kui Rud. kreiskooli lõpetas, umbes 15 a. poisikesena, ta jättis aga juba üsna täiskasvanud mehe mulje, ajas vanematega tõsiselt juttu, isaga olid ühised huvid muusikakunsti alal; ta luges väga palju, kirjutas noote ja mängis veel hilja öösel klaverit, kui teised juba ammu magasid. Pühapäevadel mängis kirikus orelit ja altas isal kirikuraamatuid kirjutada. Mõnikord võttis isa teda kaasa orelit või klaverit parandama ja häälede säädma. Vahele oli ta Tallinnas õppimas ja kui ta kodus oli, õpetas ta oma nooremaid õdesid lugema ja kirjutama ja oli väga tarvilik. Meile oli ta siis suureks autoriteediks. Ta oskas meid vaimustada, sest et temal enesel mitmekülgsed teadmised olid. Muusikatunnid tema juures olid väga huvitavad, tal oli palju kannatust meiega, klankis melle noote ja kiitis meid kui hästi läks. Tihti kogus ta meid klaveri ümber ja laskis meid lastelaule laulda. Vanematel õdedel olid ilusad hääled ja nemad laulsid ta juures ta komponeeritud laule, ka Schuberti, Schumanni, Mendelssohni ja teisi. Rud. luuletas ka mõnikord. Ta armastas looduse ilu, mida ka oma töödes on väljendanud, ja ma arvan, et meie kodu siin ka kaasa altas, ehk sääl küll suurepärasest loodusellu ei olnud, aga Rud. armastas oma Kullamaad tema loomulikkuse pärast. Meie elumaja uppus puude ja lillede sees. Isa naeris ikka: „Mets on vaese mehe kasukas“. Vanemad hoidsid väga neid ilusaid ja vanu puid, iildse neil ei olnud kalduyust igast asjast äri teha. Maja ees oli viljapuuaed, Rudolfi magamistoja akna ees nõnda nimetatud „park“ ja kopel, õöpikud laulsid just tema akna ees ja hommikutel vara andsid teised linnud temale kontserte. Ala taga oli kaunis ilus heinamaa kaskedega ja leppadega, kus meie Rudolfiga loogu võtsime. Kiriku lähedal oli veel üks ilus koht „Liivamaed“, mida Rud. nimetas „Kullamaa Shveitsiks“, sääl ta vilbis tundide viisi, komponeeris ja luges Homeri, mis temal alati taskus oli. Tal oli palju raamatuid, enamasti klassilisi ja filosoofilisi töid. Kahjuks oli ta ebapraktiline ja ei osanud oma raamatutega ja nootidega korralikult ümberkäia. Kullamaa põõning oli täis nende rusudega. Oli väga huvitav sääl sorida ja salaja Schopenhaueriga ja Nietzschega tutvuda. Ma usun sinna jäi palju materjali, mis sai ärahävitatud, kui ema pärast isa surma Kullamaalt pidi lahkuma.

Rud. suitsetas ka väga palju ja meie ei jõudnud temale küllalt paberosse toppida. Ta armastas ka malust süüa, ja sõi sagedasti jõulupuust kompvekid kuld- ja hõbepaberites tühjaks ja kullatud pähkliid ära, mis melle siis mitte meelepäraselt ei olnud, sest jõulupuu kaotas seeläbi oma toredust meie silmis.

Paar aastat enne kui Rud. konservatooriumi astus andis pri. Miina Herman Kullamaa kirikus kontserdi, ta elas mitu päeva vanemate juures ja korjas vanu rahvavilise. Ükskord õhtusõõgilaulal, kui Peterburi kunstnikudest sai räägitud, ütles ta Rudolfile saksakeeles: „Minge Teie ka Peterburi, kus kõik need suured valmud asuvad ja saage ise ka suureks valmuksi!“

Kui Rud. umbes 16 aastat vana oli komponeeris tema kvartetid Taaveti salimidele „Jumal ole mul armuline Sinu helduse pärast“, mililiseid ühel paastupühäl isa, vanemad õed ja üks tuttav kirikus laulsid, samal ajal ka „Mina tõstan omad sil-

mad nende mägede poole". Kui ta juba konservatooriumis oli ja puhkeajal kodus viibis, komponeeris ta ühe kontserdi jaoks dueti „Kui kaunid on sinu hooned“ ja vanemate hõbepulmadeks „Siamaani on Issand meid aidanud“. Kõik need palad on väga meloodilised, ma ei tea aga mitte, kas nad on veel alles, või kaduma läinud mitme teistega. Ma mäletan ka kui ta ühel eksamil komponeeris laulu luuletusele „Засохшая береза“, millel nii õrn ja ealegiline viis. Ka „Eks teie tea“ ja klaveripalad, mis trükkis on ilmunud, on kodus väljatöötatud.

Unustamata on mul need pühapäevad, kui ta vanematega, meiega-lastega, ja mõne tuttavaga kirikus meile orelit mängis, või tema laulusi proovisime. Sagedasti läks ta ka äripäevadel sinna harjutama ja kui tuuletallajat Marti ei

---

LAULUPEO ALBUM

Suurimat rõõmu valmistab igale laulusõbrale, kui teda pühadeks või uueks aastaks õnnitlete „Laulupeo albumi“ kinkimisega.

Saatke Lauljate Liidule kirja sees 1 kr. 50 s. väärtuses postmarke ning kolmenda päeva hommikuks on teil „Laulupeo album“ käes.

TALLINN
EGSTI LAULJATE LIIDU VÄLJAANNG
1 9 2 8

---

olnud näha, palus ta isa või kedagi õdedest tuult tallata. Mõnikord mängis ta sääil pimedas kirikus tundide viisi ja oli nii pühalik kuulda, kui ta Bachi teosed mängis, või midagi improviseeris. Palvevennad ei armaštanud tema mängu kirikus mitte, see palstis liig ilmalik, koguni tantsumuusikana ja tegid minu isale seepärast etteheiteid.

Vennal oli kristallpuhas hing, ma pole ilalgi kuulnud, et ta valetas, roppe sõnu tarvitas või vandus. Ta polnud ka mitte „Duckmaeuser“, tal oli palju humoori, võis nii südamlikult naerda ja naljatada, armastas seltskonda ja meil oli sagedasti võõraid. Igal suvel puhkeajal, kui Rud. juba konservatooriumis oli, sai ta ühelt tuttavalt ja muusikaaustajalt, pastor Girgensohnilt, Roifsis (Hiiumaal), kutse, teda mõneks nädalaks külastada. Hra Girgensohn mängis väga hästi malet ja Rud. oli sest ajast ka huvitatud sellest mängust, ta mängis

sagedasti minuga, vennaga või Kullamaa apteekriga hra Maitusega kuni poole ööni. Ka armastas ta kroketi mängu ja oli tusane kui kaotas.

Kord nõelusime emaga tema sokke, naljatades palus Rud. talle ka seda ametit kätteõpetada, „sest võib olla, ütles ta, et mul see ka ükskord vaja läheb“. Alati kui lõng nõelaaugust väljalibises, palus ta meid lõnga kinnisõlmida ja paksu sõlme otsa teha. Muidugi pole ta seda ametit ära õppinud ja pärast midagi sellest rääkinud. Poisikesena transparente tegema sünnipäevadeks ja lehtsaetöödes oli ta päris osav. Kul Rud. kodus oli, armastas ta hästi riietuda, ja vanematel õdedel oli palju tegemist tema kaelasidemetega, pesu õmblemisega ja triikimisega, mis nendele palju löbu tegi.

Üidse armastas ta meile üllatusi teha. Ma mäletan, kuidas ta ükskord koolipoisikesena Haapsalust, mis Kullamaalt 40 versta eemal, jala koju tuli, sest teine päev oli koolipüha. Mõnikord tuli Peterburist üsna ootamatult pühadeks koju, telefonis aga jaamast et keegi teine tuleb ja palub hobust vastu saata. Ühel vana-aastaõhtul, kui Rud. oli jälle koju tulnud, istusime meie, õed, temaga saalis jõulupuu all, valasime õnne ja tegime muud nalja, vanemad olid magama heitnud. Äkki löi kell 12. Rud. tõusis üles, läks klaveri juure ja mängis vaimustusega koraali „Ärka mu hing“ Vanemad ärkasid üles, tulid ka saali ja olid väga liigutatud.

Kui sagedasti on Rud. meiega aega möödasaatnud kuuvalgeil ööl. Meie istusime tasakesti verandal ja kuulasime iga kohinat. Oli imeilus, aga õudne. Kui siis küllapoised pragisedes üle ala ronisid ja õunapuld hakkasid raputama, läksime Rudolfiga sinna neld ärahirmutama. Ma tean, kuidas vend armastas neid kuuvalgeid öid, aga üksinda siin õues viibida oli tal sliski natuke õudne ja ta palus siis kedagi kaasa tulla.

Paar versta Haapsalu teel oli väike kase- ja lepamets „Riiomets“. Sõitsime kord Haapsalust tulles säält läbi, oli hämarik ja udu kattis maad, Rud. ütles: „Igakord, kui siit läbi sõidan, on mul tunne kui elaks siin „Erfkönig““. Sagedasti, kui meie Risti jaamast koju sõitsime läbi paksu kuusemetsa, pidas vend hobuse kinni, et paremini ja kauemini metsa kohinat kuulda.

1913. a. oli Rud. Berliinist Tallinna tulnud ja külastas viimast korda ema, juba Haapsalus. Ta sõitis säält emaga Kullamaale isa ja venna hauale ning mängis Kullamaa kirikus jumalateenistusel orelit. Võib arvata, kui liigutatud ta oli ja milline valu võis tema rinda täita oma isa mitte enam leida, keda ta nii armastas ja austas ning kes teda juba noorelt nii tõsisele sihile oli juhtinud.

Tema Berliini elust teame vähe, meie olime siis Moskvast, pea hakkas sõda, seepärast ei saanud kirjutada ega aidata. Emal oli juba enne sõda kavatsus teda Berliinis külastada, ta ei tahtnud sellest mõttest loobuda, ehk meie küll selle vastu olime tema nõrga tervise pärast. Tema saatis Rudolfile ja tema lastele pakke, mis ikka tema armsamaks tolmunguks oli olnud. Siis, saabus päev, kus ema käest venna surmateate salme. Vaene emake on senini trööstimata, Rud. oli tema õnn ja uhkus ja ta oli nii õnni ja südamlik poeg. Nüüd ta puhkab Berliinis Ilusal Wilmersdorfi surnuaial punase marmorristi all. Kul nelja aasta eest õega Saksamaal viibisime, nä-

gime tema puhkepaika. Õde Klaara, kes Thüringenis (Saksamaal) elab, külastab tema hauda ja maksab selle korrashoidmise eest.

Mis Rudolfi õdedesse ja surnud noorema vennasse puutub, olid ka mõned neist väga anderikkad, iseäranis surnud õde Margareta, kes vennale kõige enam sarnanes. Elisabetil oli pääle ilusa hääle veel joonistamise and ja vend kutsus teda Berliini, et ta sääl vastava koha pääle panna, mis aga mingisuguste põhjuste pärast teostamata jäi. Rahapuuduse pärast on kõik diletantideks jäänud, pidid kodus töötama või väljas teenima ja vanemaid toetama.

Estoonia ooperikoori saatmisest õpireisile

H. R.

Seni on võimaldatud lootustandvamail ja andekamail, üksikuil juhtumistel ka vähemandekail, lauljail-näitlejail lühema- või pikemaajalisi sõite väljamaale edasiõppimise mõttes. See on päris loomulik, isegi hädatarvilik nähtus, kuna oleme kunstialal teistest kultuurriikidest tublisti maha jäänud. Kunstis ei olda kunagi täiuslik, seepärast peab kunstnik ennast ikka täiendama. Hädasti vajavad seda aga meie kunstnikud. Nii ongi käinud välismaal terve rida „Estoonia“ teatri kuulsusi, kui ka teiste teatrite tegelasi. Üks osa meie suurema teatri kunstilisest kogust näib siiski olevat jõudnud oma „täiuseni“ ja see on: ooperikoor. Kuid, kas ei vajaks ka kooritegelased või õigem „koorinäitlejad“ samuti enese arendamist ja silmaringi laiendamist, kui üksiklauljadesolistidki? „Estoonia“ koor omalt koosseisult on hää, sest koosneb ainult kvalifitseeritud jõudest. Iga koorilaulja omab enam-vähem koolitatud hääle. Tihti esinevad nad päris suurtes, vastutavais osis ja eduga. Päris silmapaistvaiks jõudeks on kujunenud terve rida kooritegelasi, nagu pr. N. Romanova, M. Runge, E. Jurikson, Toi-Puskar, hrad S. Herman, K. Raag ja teised. Samuti parimad ooperilauljad, nagu hra K. Ots, pr. O. Krull ja p. t., on võrsunud koori hulgast, kus saidki esimesed elementaarsed teadmised lavatööks ning omasid selle tugeva aluse, millel praegu seisavad ja töötavad. Kooris laulmine on olnud neile parimaks kooliks näitlejaks saamiseks. Senini on olnud koor nii õelda solistide reserviks, kust vajalisel korral ühte kui teist saab ära kasutada, ja vist päaaegu ühtegi inimest ei ole kooris, kes poleks teinud väiksemat ehk suuremat osa. Ja koorilaulja eesmärk ei olegi jääda koorilauljaks, vaid saada kunagi ikkagi solistik. Ei taheta ometi olla eluaeg reamees, peab katsuma saada aukõrgendust. Selleks õpivadki paljud neist laulu kas konservatooriumis või eraviisil. Laulukunsti võib meil õppida, kuna leidub sel alal kogenenud õppejõude; ei tarvitseks sugugi tungida välismaale, nagu seni kombeks olnud. Ja mida võikski sääl juure saada, kui õppeaja kestvus vaevalt mõni kuu ehk natuke enam. Vast ainult sel juhtumisel, kui satutakse tõesti tubli õpetaja juure; vastasel korral võib õnne tänada, kui endise „kodumaa kooliga“ tagasi tullakse. On aga veel halvemaid juhtumisi olnud, kus laulja ennast nii „täiendas“, et häälest hoopis ilma jäi. Milleks sarnane aja ja raha raiskamine, kui

seejuures veel niisugust kahju saadakse. Lauljad õppigu laulmist kodumaal, võimaluste puudust ei ole. Mida aga lavategelased siin õppida küll ei saa, kuid mis väga tähtis: on näitlemist, näitlemise kunsti. Ei või just öelda, et meie näitlejad mängiks hästi, eriti märgin seda puudust ooperilauljate kohta. Ei ole ju meil teatrit, kuhu minna, järelikult ka näitlejaid, kellelt midagi õppida. Sellepärast peab minemagi sinna, kus seda on täiel määral. Jälgides häid lavastusi, kuulsate näitlejate-lauljatega, võib ka lühikese ajaga omi väheseid teadmisi rikastada. Seda kõike saab meie laval pärast ära kasutada, kas või kopeerides, järeldamates mõnda nähtud näitlejat. „Estonia“ laval gastrolleerivad sagedasti ilmakeuulsused, kelledelt meie näitlejad saavad mõndagi õppida. Solistide perel on igatahes olnud mitmesugused võimalused ja soodustused oma võimete kontrollimiseks, kuna kooril, olles samuti sama kunsti teenistuses, ei mingisuguseid. Ometi on kooril muusika-draamas mitte palju vähem ülesanne, kui solistel. On ju koorile pühendanud geniaalsed komponistid nagu Verdi, Wagner, Meyerbeer ja t. omis ooperites hiigla suured ja rasked partiid. Usun, et see üksi tähtis ei ole, kui koor oma osa hästi, õieti, täpselt maha vuristab. Ei. Ta peab ka ta hästi, meeleolukohaselt ära mängima, siis on asjal alles väärtust. Ilma massistseenideta tundub iga asi nagu igavana, eluta ja elevuseta. „Estonia“ koor mängib ju päris laitmatult. Nende hulgas leidub vist küll väheseid, kel on võimalus näha olnud paremat ooperit või ooperit üldse, ja seda, kuidas suurtes teatrites koor mängib. Olnud oma silmaga näinud, vaadanud, saaks nad hoopis teistsuguse ettekujutuse sellest ja teeksid oma osa kahtlemata paremini kui seni. On ju täiesti võimatu näitejuhul ette kirjutada igat väiksemat liigutust, käiku, miimikat. Peab olema ikkagi endal ka natuke improvisatsiooni võimet. Isegi päris vilunud näitlejate kallal näeb režiissõr pöörast vaeva, kuni osa hakkab kuidagi minema. Nüüd võib ettekujutada seda raskust rahvamassiga, et neid liikuma korrapäraselt panna. „Estonia“ koor ei ole kuigi suur ja seda enam paistab iga koorilaulja päris näitlejana ning torkab teravalt silma. Sellepärast peaksid nemadki omi võimeid saama kuidagi viisi kontrollida. Tulemus räägiks ainult kunsti kasuks. Läheks liiga kulukaks saata koori pikemaks ajaks väljamaale. On olemas siiski üks võimalus, mis hää tahtmise juures kergesti teostatav. Meie naabril Lätil on Riias päaaegu euroopaliku kuulsusega ooperikoor. Ega's muidu poleks teda kutsutud Berliini Schaljapini etendustele laulma ja hiljuti tehti ettepanek esineda Pariisi ooperis. See on juba midagi! Ei teeks halba, kui meie koor saaks sedagi näha, mis on Riias. Kuuldavasti olevatki kavatsus seda mõtet teostada, sõites sinna mõneks ooperi etenduseks. Ühtlasi võiks koor esineda sääl ka iseseisva à capella kontserdiga eesti helitöödest, mis aitaks kaasa meie koorilaulu propageerimiseks välismaal. Enne peaks aga koor küll esinema koha pääl à capella kontserdiga, kus näitaks omi võimeid ja ka seda, kuivõrd kõlbulik ekspordiks, olgugi et oleme teda kuulnud küllalt ooperis. kuid hoopis iseasi on laulda à capella.

Kontsertide sissetulekust saaks ainult osa sõidukulusid kinni katta, kuid kultuurilise ettevõtte läbiviimiseks peaks ka need igapidi kaasa aitama, kellelt sõidu võimaldamine ehk mitteväimaldamine ära oleneb, kui mõtte teostamine päevakorrale kerkib.

Teeksime suure sammu edasi, edu poole!

Kodumaa

O. Hermann 50-aastane.

Helikunstnik Otto Hermann sündis 13. detsembril 1878. a. Tartus. Eelhariduse muusikas omandas muusikameeste K. Tüürpu ja E. Reinicke juures. Astus Peterburi konservatooriumi, kus sai professor Homilluse õpilaseks. Täiendas ennast hiljem Peterburis heliloomises. Oli esimene kutseline muusikajuht eesti teatris ja üks esimestest, kes toonud sümfoonilist muusikat eesti kontsertsaalidesse.

Viimasel ajal on O. Hermann oma jõu pühendanud täiesti heliloomisele. Kirjutand ühe sümfoonia, viis sümfoonilist poemi, ühe sümfoonilise pildi, neli orkestrisüiti ja mitu teist sümfoonilist helitööd; loonud muusika Franz Grillparzeri draamale „Argonaidid“; kirjutand kompositsiooni klaverile, loonud soolo- ja koorilaulu ja komponeerind ooperi „Ilo“. O. Hermann'i looming kuulub sisuliselt kergema muusika valda.

Hermann Andreae †

Juba pikemat aega vaevles Hermann Andreae, Tartus hästi tuntud muusikapedagoog ja koorijuht, haiguse küüsis. Käesoleval sügisel oli ta tervis veidi paremas seisukorras, nii et tööarmastaja muusikamees uuesti asus tegelikele tööle. Kuid peagi pidi ta jällegi tõvevoodisse heitma. Nüüd on ta valkselt puhkama läinud. H. Andreae surmasõnum tuli kõlgile ootamata, kes seda väsimatut ja hingelist muusikut ootasid tagasi laialisele tööpõllule.

H. Andreae muuseas võttis osa ka Lauljate Liidu tegevusest IX üldlauupeo eeskava rikastamiseks ettevõetud uute laulude võistluse hindamiskomisjoni (jury) liikmena 1926. a. algul. Sel ajal oli kadunu veel täie terve juures. Suure innuga kaitses ta nende uute laulude auhindamist, millised temale eriliselt meeldisid. Muuseas oli tema väga vaimustatud J. Aavik'u laulust „On ilus Eestis elada“, milline laul hiljem auhinnatuna paigutati IX üldlauupeo eeskavva.

Ka hiljem ei ole side Lauljate Liidu ning kadunu vahel katkend. IX üldlauupeo eel võttis ta endale Tartu ümbruskonna laulukooride instrueerimise, kuid pääletükkiv tervisenõrkus ei lubanud teda tegelikult töö juure asuda.

Jüri Suurkuusk 50 a. muusikapõllul.

Peningi Haridusseltsi puhkpilli orkestri juht Jüri Suurkuusk pühitseb 27. detsembril oma muusikalise tegevuse 50 a. juubelit. J. S. sündis 1856. a. Suure-Jaanis kuuendikukoha peremehe pojana. Ülekohtusel teel kaotas J. S. isa koha, mistõttu väike Jüri jäi suurema koolihariduseta: valla koolis võis ta õppida ainult üheksa nädalat. Kroonuteenistuses satub J. S. Peterburis asund Semjonovski polgu muusika-komandosse, kus tutvuneb nooditeooria saladustega ning õpib mängima puhkpille. Väeteenistusest lahkudes siirdub Albu valda õemes J. Grossthal'i tallu sulaseks. Väsitava päevatöö kõrval juhatab Järva-Madise puhkpilli orkestrit, ning sõjaväest kaasatoodud nooditagavaraga on abiks kaupmees Linghorst'ile viulikoori asutamisel. Hiljem töötades Alavere mõisas, on ta tegev metsnik Tuchart'i poolt asutatud viulikooris. Asudes elama Perila mõisa

hakkab ta mängima Kose Muusikaseltsi muusikakooris viulimeister A. Kristal'i juhatusel. Revolutsioonilise meelsuse pärast on ta sunnitud 1904. a. mõisahärrade teenimisest loobuma. Suure hoolega raha kogudes omandab ta viimaks Pikaveres Pliguta talu, kus elab praegugi. Pusunakooride isa D. Virkhaus'i kaasabil muretsetakse 1910. a. Peningi Haridusseltsile muusikariistad. J. Suurkuusk asub seda orkestrit juhatama, millisel kohal on ta püsinud seniajani. Peningi Haridusseltsi puhkpillide orkester võttis tegelasena osa VIII ja IX üldlaulupeost. Vahetevahel on J. S. ka kohalikku laulukoori juhatanud.

Püsisvale ja energilisele muusikategelasele soovime poolesaja-aastase vaevarikka töö järele palju õnne ja jõudu!

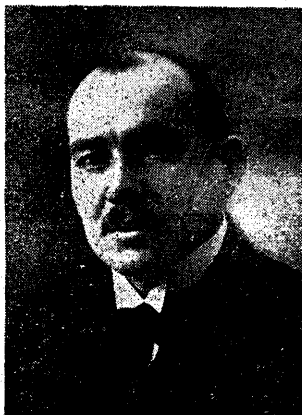
Uus oratoorium prof. A. Kapilt.

Hiljuti lõpetas helilooja prof. A. Kapp oratoorium „Hiobi“ komponeerimise, millise kallal töötas juba pikemat aega. Oratooriumi sisu moodustab piibli ainel Salomoni päevil sündind Hiobi legend. Töö on kirjutatud koorile, orkestrile ja solistidele.

Pääosa uues oratooriumis on Kuradil (bariton), Jumala osa deklameeritakse orkestri saatel. Enne Hiobi tuntud palvet on viiuli solo orelil kaasmänguga.

Mihkel Lüdig Argentiinast tagasi.

27. nov. saabus kodumaale kolmeaastase äraoleku järele tuntud helilooja ja muusikamees Mihkel Lüdig. Argentiinas peatus M. Lüdig Buenos-Airesis, kus juhatas Saksa seltsi laulukoori. Sakslasi olevat Buenos-Airesis ligi 30.000 ja nad olevat seltskondlikult hästi organiseeritud.

Esiolgu kavatses Lüdig mõnda aega kodumaal peatuda. Võimalik, et ta siis jälle püüab võõrsil soodsamaid elamisvõimalusi otsida.

Harjumaa õpilaste laulupäev 1929. a.

Harjumaa haridusnõukogu otsustas korralda tuleval suvel 16. juunil üleharjumaalise õpilaste laulupäeva. Ringkirjaliselt pöörati kõigi Harjumaa koolide poole, et nad teataks kui palju ükski kool saab õpilasi laulupäevale saata.

Laulupäeva eeskava säätavat kokku lähemal ajal.

Eksamid laulu- ja muusikaõpetajatele.

Keskkooli laulu- ja muusikaõpetajate 1928. a. detsembrini sessiooni kutseksamid peetakse 17.—21. detsembrini Tallinna konservatooriumis.

Eksamitele lastakse neid, kes pääle keskkooli on lõpetanud meie konservatooriumi või sellele vastava välismaa õppeasutuse.

Ooper Viljandis.

Pühapäeval 9. detsembril kanti Viljandis „Ugala“ teatris ette ooper „Traviata“. Operi esmakordne ettekandja kujunes väikses Viljandis suursündmuseks. Päätegelastena esinesid „Traviatas“ H. Malmstein, H. Laid, E. Rump ja A. Hermann.

Põhjamaade laulupidu.

Taani kooriliit teeb praegu eeltõid esimeseks põhjamaade laulupeoks Kopenhaagenis tuleva aasta juunikuus. Laulupeol esineks 1000-liikmeline koor. Taanist võtaks osa 500 lauljat, Rootsist 200, Norrast, Soomest ja Islandist kokku 300.

Laulupeo üldjuhiks on kutsutud Kopenhaageni ooperi kapellmeister H ö b e r g.

Helikunstnik Hugo Alsvén komponeerib laulupeoks hümmi „Sangen i Norden“ (Laul põhjalas). Laulupidu peetakse kuninglikus teatris ja suures hallis, kuhu mahub 8—10 tuhat kuulajat.

Nii kõneleb teade ajalehis. Nagu teatest näha, ei oleks põhjust neid ettekandeid ristida laulupeoks, kuna meil iga väiksemgi maakonna laulupidu kaugelt toodud mõõdud ületab.

Rahuhümni loomiseks võistlus.

Pariisis allakirjutatud Kelloggi pakt, mis kuulutab sõja väljaspool seadust, on mõtte tekitanud luua eriline rahuhümn. Prantsuse lehtede teatel on mõtte algatajaks kuulus rahusõber Durné, kes lähemal ajal organiseerib rahvusvahelise võistluse rahuhümni loomiseks.

Võistlusest võtavad osa kõigi maade heliloojad, kelle valitsused Kelloggi paktile on alla kirjutanud. Hümmi viis peab olema lihtne ja kergesti pähejääv, kuid ühtlasi ka ülev, mis ülistaks inimsoo rahuaadete võitu.

Võistluskomitee esimeheks tuleb Pariisi kunstide muuseumi pääsekretär Paul Leon. Komitee liigeteks kutsutakse rida tähtsamaid heliloojaid ja muusikamehi.

Kuulus Soome lauljanna prof. A. Fohström

kes juba pikemat aega kodumaalt eemal suuremais muusikalisis tsentrumeis väga lugupeetud laulpedagoogina töötanud, nii varemalt Peterburi konservatooriumis ja pääle revolutsiooni Berliinis Sterni kons., on hiljuti kodumaalaste korduvate kutsete pääle Helsingi tagasi siirdunud ja sääl laulpedagoogina tööle asunud. Sel puhul toob „Uusi Suomi“ pikema intervjuu, kus prof. A. Fohström muu seas oma rohkearvulisest õpilasperest, kes aastakümnete jooksul temalt õpetust saanud, häämeelega mälestab oma paremaid õpilasi, kellest mitmedki meile tuntud, nii: Z. Jurjevskaja, Pia Ravenna, M. Päts-Jakobson ja opereti lauljanna E. Pöder-Roht.

Prof. A. Fohströmi Helsingi asumist tuleb meilgi tervitada, kuna nüüd avaneb võimalus ka meie andekamaid lauluõpilasi ja kons. lõpetajaid tihti suurte kuludega seotud kaugema välisreisu asemel meie vennasrahva suurte kogemustega laulpedagoogi juures end täiendada.

Johann Strauss — aasta.

1929. a. kujuneb viinlasele Johann Strauss'ile aastaks. Sellel aastal on Strauss'i — isa 80. surmapäev ning Johann Strauss'i — poja 30. surmapäev. Muusikaorganisatsioonide poolt korraldatakse terve rida pidulikke etendusi, tantsupidustusi, opereti-ettekandeid jne.

Johann Strauss on kuulus pääasjalikult oma nõiduslikult viisirikaste tantsumuusikaliste tööde tõttu.

Sõit plaanvankril Tartu laulupeole 20. juunil 1869. a.

Praegust Estonia Muusika Osakonda võib õigusega selle laulukoori järeleliijaks ja tema töö jätkajaks pidada, kes sügisel 1868. a., s. o. 59 aasta eest, selleaegse noore „Estonia“ juures kokku astus. Koori juhatas keegi Bergmann. Esimese ülesastumisenä nimetatakse seltsi protokollides Jaani kiriku pastor Lutheri „lauloga teretamine“ tema 25. a. ametipäeval 17. nov. 1868. a. Kuid see „laulosalk“ oli päägi juba kaugele üle Tallinna piire teatavaks saanud. Vanem Eesti selts „Vanemuine“ korraldab järgmisel aastal Tartus esimese laulupeo — 20. juunil 1869. a. — ja kutsub sellest ka estoonlasi osa võtma. Muidugi ollakse sõiduga nõus. Teele valmistavad 10 meest. Sõidul on ka omad raskused võita. Päävalu teeb lipu ja sõiduraha küsimus. Puudub lipp. Puudub ka raha. Küsimus võetakse lauljate üldkoosolekul arutusele. Kohe ette võetud korjandus annab 13 rbl. Ostetakse lipu riie. Lipu päälkirja lubab ömhelda keegi Hermann kuna vardategemise treial Johanson oma pääle võtab. Ühtlasi otsustatakse tellida ülehõbetud vasest rinnamärk — Eesti neiu, liira käes, ilustatud Eestimaa värvilise paelaga (roheline-lilla-valge).

Sõit Tartusse — plaanvankril — kestis 4 päeva. Tartus võtnud lauljaid „Vanemuise Laulo Selts“ ja „Daugulli“ härra üllahkelt vastu.

Tagasisõit olnud meeltülendav. Sest „estoonlased“ olid oma kauni lauluga „Kuis pean ma vastu võtma“ võidulaulimisel kullatud autähe I auhinnaks saanud. Seda auhinda näidati vaimustuse hoos kõigile liigetele, pääle selle president v. Antropof'ile ja esimees Riesemann'ile.

Önnestunud kontsertreis andis uueks tegevuseks hoogu. Agarusega asutakse esimese avaliku kontserdi ettevalmistusele, missugune ka samal sügisel Suure Gilde saalis rohkel osavõtul korraldatakse. Sissetulek on 94 rbl. 47 kop. Laulumehed täienevad omas laulus ja varsi ei lepita üksi laulmisega ja otsustatakse ka „pasunatega“ mängima hakata. „Pasunate“ muretsemisel on eelpool nimetatud Jaani koguduse õpetaja Luther palju kaasa aidanud.

Vahepeal oli „pasunatega“ mängimine nii kaugele edenenu, et kevadel 1870. a. uues Jaani kirikus laulu- ja pasunakoori kontsert korraldatakse. Sissetulek tõuseb 162 rbl. 72 kop. pääle, missugusest summast raekohus otsustas tõvelt ühe kolmandiku Jaani kiriku kella hääks kinni pidada.

Need olid Tallinna esimese laulukoori arglikud lapsesammud, mis iga aastaga südikamateks muutusid.

Ka plaanvanker, kui kontsertreisi abinõu, kadus silmist, sest selle asemel asus varsi raudruun tegevusse.

Elektri muusika.

Ameerika helilooja George Anheil tarvitab oma helitöös „Ballet mécanique“ järgmist orkestri koosseisu: 16 elektri klaverit, 8 ksilofoni, 2 terasplaati, 2 elektrimootorit, 1 sireen, 2 paari trummitaldrekuuid, 4 trummi ja 1 elektri kellademäng. Nimetatud balleti sisu peab kehastuma Ameerika tsivilisatsiooni võitru primitiivse elu üle.

375.000.000 isa hääle eest.

Kuulsa tenori Enrico Caruso tütar Gloria, saab omale kaks kolmandikku Caruso laulud grammofoni plaatide müügi tuludest. Seni müüdnud plaatide eest on Gloria Caruso juba saand umbes miljon dollarit (dollar = 375 Eesti senti).

10.000 dollarit kammermuusika töö eest.

Aasta tagasi kuulutas Philadelphia muusikaselts välja võistlused parima kammermuusikalise kompositsiooni päale. Auhinnaks määrati 10.000 dollarit (1 dollar = 375 Eesti senti). Nüüd teatatakse, et auhind jaotatakse tuntud Ungari helilooja Bela Bartok'i ja itaallase Alfredo Costello vahel.

Ketserlik käsuõpetus lauljaile.

7. Palub juhataja sind taktikeppi jälgida, siis poeta oma nina üsna noodiraamatusse.

9. Kõneleb juhataja midagi pianosti, siis alles põruta laulda nii, et seinad värisevad. Nõuab ta fortet, siis liiguta ainult suud.

10. Kui laul peab lõppema lühikese noodiga, siis venita seda vahvasti, vastasel korral võiks kaaslauljais arvamine tekkida, et sa ei oskagi laulda.

Selle ennekuulmata „käsuõpetuse“ leiata

Laulja taskukalendrist 1929.

Pääle selle sisaldab kalender hulga praktilisi teateid lauljaile, muusikameeste sünni- ja surmapäevi, mõteteri jne.

Hind 10 senti.

Tellige kiiresti! Kalendrit on järe veel õige vähesel arvul. Saatke Lauljate Liidule kirjas postmark 11 sendi väärtuses, siis olete Teie paari päeva pärast selle välimuselt nägusa ja sisult huvitava kalendri õnnelik omanik.

Valjuhääldajad lindudehirmutiseks.

Lõuna-Saksamaal on paljud viljapuuaedade pidajad oma aedadesse üles seadnud raadio valjuhääldajad, mis terve päevase eeskava mahaplärüstamisega linde viljapuult eemale peletavad. Et ringhäälingut võib kasutada ka hirmutisabinõuna, seda raadioleidurid vast vaevalt on suutnud ette aimata.

Schuberti moed Viinis.

Mitte ainult muusikaelu ei keerle praegu Viinis Schubert'i tähe all, vaid ka riietusmoodides ei jäeta Schubert'it unustusse. Ühes suuremas Viini moodideatellees äratas tähelepanu kostüüm, mille nõõbid olid noodikujulised. Enam läbi lõõnud (no) aga „Schubert'i kübar“, sile õlg päänõõ, millele kinnitatakse veel lill.

Märkimisväärne juhuseks

võib pidada asjaolu, et „Carmeni“ komponisti Bizet ja ooper „Nahkhiire“ komponisti Strauss'i sünnipäevad 25. okt. ja surmapäevad 3. juunil, ühte langevad.

Väärtuslik nootideleid.

Ühe Faenzas surnud maalikunstniku mahajäänud asjade hulgast leiti arvurikas kogu omal ajal hästi tuntud ooperi- ja kirikukomponisti Guiseppe Sarti (1729—1802) helitööid. Suurem hulk käsikirju olid tänini täiesti tundmatud. Sarti, omaaja tähtsam kontrapunkt, oli Mozarti parem sõber ja Cherubini õpetaja.

Rahurikkumisi Esseni linnateatris.

Peale Honegger'i ooperi „Antigone“ ja sama komponisti sümfoonilise tantsusteeni „Võidurikas Horaz“ ettekandmise tõusis Esseni linnateatris hirmus lärm ja müra, mida avaldati juudisoost prantslase tööde ettekannete puhul. Rahurikkumine oli aga täiesti alusetu, sest publikut oli valesti informeeritud; Honegger on helveetslane ja päälegi mitte juut.

Muusika edasiandmine mehhaniseerub.

Briti Society of Musicians'i pääkoosolek, mis peeti hiljuti Londonis, käsitas lähemalt küsimust, kuidas mõjutab mehhaaniline muusika edasiandmine elukutseliste muusikute elamistingimusi. Seltsi esimees Dr. Markham Lee ütles oma referaadis selle küsimuse kohta: Grammofoni ja raadio edu tõttu osutab inglise muusikaelu viimaseil aastail rasket depressiooni. Kontsertsaale ei suudeta isegi priipääsude jaotamisega täis tõmmata. Ooper ning sümfooniakontserdid püsivad vaid suurte rahaliste toetuste tõttu.

Sama on maksev ka Saksamaa muusikaelu kohta, küllap see mujalgi nii on.

Helisid,

mis võnguvad sekundis vähem kui 30 korda võime me samavähe kuulda, kui helisid, mis teevad sekundis üle 40.000 võnkumise.

Maailm on:

maailmainimesele: salongtükk,
unistajale: fantaasiatükk,
individualistile: karaktertükk,
melankoolikule: leinamarss,
luuletajale: improvisatsioon,
filosoofile: fuuga,
narrile: kaanon,
kunstnikule: „Sümfooniline töö“,
juurdlejale: dissonanss,
koolnule: üldpaus.

.....
„Muusikalehe“ lugejaile, kes sellekohast soovi avaldavad, saadetakse kätte 1928. a. „Muusikalehe“

≡≡≡ sisukord ≡≡≡

10-sendilise postmargi vastu. Sisukord on müügil ainult ajakirja talituses, Tallinn, Rataskaevu 22.
.....

Kõigepäält loobub laulust.

Tuntud arsti külastab kord bassilaulja ühest suuremast Tallinna laulukoorist. Palub arstilt juhatust, mis ta peab tegema, kuna tal olemine polevat sugugi mugav.

Arst kostab:

„Minu kallis, peate loobuma viinast, naistest ning laulust.“

Säälb arwab patsient:

„Olgu, härra doktor, tahan Teie nõuande järgi talitada; kõigepäält loobun laulust.“

Metamorfoos.

Sõites IX üldlauupeole vestlesid vagunis kaks koorijuhli. Üks neist muuseas arvas surmtõsiselt:

„Häämeelega ma küll ei näe, et minu koori lauljad mööda laulupidusid kolistavad.“

„Kuid mispärast siis? Laulupidud ju vaimustavad lauljaid eesti muusikast!“

„Muidugi! Kuid igakord tenorid tulevad tagasi bassidena, ning sopranid altidena.“

Kui Rossini't ninapidi veeti.

Rossini jutustas oma kuulsate aariate tekkimisest järgmise lõbusa episoodi. Ta Viinis viibimise ajal kutsus Austria-Ungari riigikantsler Metternich armastatud helikunstniku sageli oma juure koosviibimistele, millise kutse Rossini igakord häämeelega täitis. Kord sellasel koosviibimisel kaldus külaliste jutt saksa muusikale, millist Rossini väga austas, ning ta palus vürst Metternich'i, mõnd saksa laulu ettekanda, millist ta võiks kasutada aariana oma uues operis „Semiramis“, Metternich põikles algul vastu, ent kui ka daamid teda palusid, siis lubas ta ühe ettekande, võimalik, et Rossini seda saab kasutada. Too olevat meloodia suurimast vabast ning meeleheitest. Ning ta laulis tolajal väga tuntud laulu: „Freut Euch des Lebens, so lang noch das Lämpchen glüht.“ Rossini oli meloodiast vaimustatud, ta kasutas seda hiljem suurtes aariates ning uvertüürides. Alles hiljem mõistis ta, et teda oli lihtsalt narritud. Ooperi kanti esimest korda ette 1823. a. Venedigos. Sakslased, kes seda päältkuulasid vangutasid päid ning ei suutnud kuidagi mõista, mispärast Assüüria kuningas kurtes oma abikaasa surma laulab seejuures „Freut Euch des Lebens“ („Rõõmustage elust“).

□

Kontrabassist Ludvig Juht

*Esines kontserdiga Tallinnas „Estoonia“ kontsertsaalis 18. nov. ja Paides
24. nov.*

□

□

Helikunstnik Peeter Laja

Esines orelikontserdiga Tallinna Jaani kirikus 9. detsembril.

□

Pole süüdi.

Kui Franz Liszt Veimaris orkestriharjutusel ühte oma kompositsiooni juhatas, oli ta paljude vigade tõttu väga ärritatud (kindlasti oli tal halb tuju). Liszt pani taktikepi kõrvale ja lausus: „See on ju seamuusika, minu härrad.“

Sääli tõusis esimene trompeter püsti ning vastas rahulikult: „Härra doktor, meie ei ole ju seda muusikat komponerinud!“

Oskar Strauss Pariisi kohtu ees.

Kui tuntud operetimeister O. Strauss kord viibis Pariisis, käis ta ka ühel modernmuusika kontserdil. Publikum polnud ettekannetega rahul ja omavahelises vaieluses andis üks härra teisele tubli kõrvakiilu. Strauss kutsuti hiljem, kui tunnistaja, kohtu ette, kus kolitunik temalt küsis: „Kuulsite Teie seda kõrvalopsu?“ „Iseenesest mõista,“ vastas Strauss, „kõrvalops oli ainukene puhta-kõlaline moment tervel kontserdil!“

Teenitud loorberipärg.

Peale hästiõnnestunud kontserti istub koorijuht sõpradega teatri einelauas. Kojuminnes on koorijuhi jalad juba nõrgad ja sõbrad kannavad tema lintidega loorberipärga. Seda märkab vastutulija ja küsib: „Leinarongi ja pärga näen ma küll, aga kus on siis ometi surnukeha?“ — „See komberdab seal tagant tee-äärt mööda järele!“

Valesti arusaanud.

Teatrisistuja oma kaaslasel: „Oh, see tükk siis tõesti meeldib Teile? Kuid mina olen sellest siiski paremaid asju näinud, vast Teiegi tunnete näiteks „Sevilla habemeajajat?““ — Kõrvalistuja: „Ei, seda ei tunne ma kahjuks mitte. oma habeme ajan ma alati kodus.“

— **Teab, kui palju usk tuult nõuab!** Tuntud Bach-biograaf Forkel jutustab oma „Muusika-kriitilises biblioteegis 1779. a.“ järgmise huvitava loo: „Keegi kirikumees oli juba üle 40 aasta ühes kirikus orelit tarvis tuult tallanud. Ta teadis oma pikaajalisest kogemusest täpselt, kui palju iga teatud laul tuult vajab. Juhtus aga nii, et selle kiriku organist suri ja asemele tuli uus. Sellega oli vanal orelitallajal palju riidu, kuna organist süüdistas kirikumeest, et see küllalt kiiresti lõõtsa ei tallavat. Kord „Usutunnistuse“ mängu ajal läks asi nii kaugele, et organist kirikumehe peale kaebama pidi. Kui siis mõlemad, organist ja orelitallaja konsistooriumi ette ilmusid ja organist oma kaebuse ette kandis, siis kostis kirikumees: „Kõrgelt austatud härrad, ma ei saa põrmugi aru, mis see organist tahab; mina olen juba kaua aega lõõtsatallaja, nii et ma temast palju paremini tean, kui palju usutunnistuseks tuult tarvis läheb!“

— **Koolis.** Opetaja: „Anna, nimeta mulle üks varvastel käija.“ Anna: „Minu isa, kui ta õõsel lauluproovilt tagasi tuleb.“

— **Kõlab neljakalt.** On lauljaid „Jumala armust“, ja sellaseid — kelle eest meid Jumal peaks hoidma.

Operi proovil mida juhatas H. Bülov, detoneeris primadonna armetult. Bülov peatas ansambli ja palus lauljannat lahkelt: „Kas oleksite nii hea ja anaksite meile oma A.“

□

Kui maailma kuulus lauljanna A. Patti kontsert turnee eest Ameerika Ühisriikides oma impresariolt suurema summa küsis, ütles viimane kohkudes: „Teie nõuate ju neli korda rohkem kui Ameerika Ühisriikide president aastas saab.“

„Nagu soovite“, vastas Patti, „siis laske minu asemel Ühisriikide presidenti laulda.“

□

Ühel „Sevilla habemeajaja“ proovil helilooja isiklikul juhatusel, mängis oboist fa asemel fa-dies. Seepäale pakkus Rossini oboistile ninatubakat ja sõnas väga sõbralikult: „Kas teate, mulle oleks armsam kui teie siinkohal fa mängiks. Teie fa-dies on ju ka suurepärane, kuid meil saab võimalus olema seda mõnel teisel kohal veel paremini ära kasutada.“

□

Kord tuli Rossini juure üks muusikajünger ja soovis maestrole kaht oma melitööd ettemängida, mida Rossini ka lahkelt lubas. Vaevalt oli see lõpetanud esimese, kui maestro naeratades tähendas: „Teine meeldib mulle rohkem.“

Mälestus.

Ühe kontsertreisi ajal kaotas Ludolf surma läbi oma parima sõbra ning kolleegi. Kojutulles külastas ta sõbra leske. Jutuajamises ütles ta muuseas:

„Marius ja mina olime hääd sõbrad, meeeldi tahaks temast mingi mälestise.“ Pikkamisi tõstis lesk üles oma võluvad silmad täis pisaraid ning lausus maheda häälega:

„Kuidas oleks lugu minuga???“ (Ohoo!)

Pianissimo.

„Jean, vaata järele, kas mu tütar veel laulab? Jean (väikese vaheaja järele): „Jah, aga varsti ta lõpetab.“

Moodne õnnesoov kassahoidjale.

Ühe meestelauluseltsi juubelpäeval pidas seltsi esimees liigutava peokõne, millega õnnitles kõiki oma kaastöölisi. Lõpuks pööras ta seltsi kassahoidja poole ning lausus:

„Ka kassahoidjatega on meie seltsil õnne olnud, kõigist neist on peagi majaanikud saanud ning ka „tema“ on omale maja ehitamisega algust teinud.“

Esimene auhind.

„Meie laulukoor omandas laulupeo puhul korraldatud võistluslaulmisel esimese auhinna.“

„Ajalehis on aga teade, et teie koor sai viimase auhinna.“

„Jaa, kuid meie koor pole ju kunagi varem auhinda omandand.“

Kontsertide kroonika

Tallinn

Kuulsa koloratuurlauljanna Maria Kurenko kontserdid „Estonias“ 1. ja 5. sept.

Franz Schubert'i kammermuusika mälestuskontsert 9. sept. tütarl. kommerts-koolis. Esinesid helikunstnikud V. Riives (klaver), B. Brunberg (laul), J. Paulsen (viul) ja R. Böcke (cello).

I rahvakontsert Franz Schubert'i 100-a. surmapäeva mälestuseks „Estonias“ 23. sept. Juhatas J. Aavik, solist O. Mikk-Krull.

Magdeburgi toomkoori kontsert „Estonias“ 24. sept. ja teine Niguliste kirikus 26. sept.

Viktor Henkin'i, arstist-laulja, kontsert 27. sept. „Estonias“, mustlaste, Ukraina ja Hispaania laulud.

Vene klaverikunstnik Joosep Schvarts'i kontsert 29. sept. „Estonias“ ja teine kontsert 3. okt.

Allde Tulk (sopran), eesti lauljanna Ameerikast andis Tallinnas kontserdi 30. sept. Kavas: Verdi, Haydn'i, Schubert'i, M. Hermann'i, A. Lemba, M. Saar'e ja t. helitööd.

Klaverikunstnik Claudio Arrau kontserdid „Estonias“ 5. ja 7. okt. Kavas: Bach, Beethoven, Liszt, Debüssi, Chopin j. t.

I sümfoniakontsert Emil Cooper'i juhatusel oli „Estonias“ 14. okt.

Koloratuurlauljanna Pia Ravenna kontsert 19. okt. „Estonias“. Kavas: Grieg, Schubert, Puccini, Melartin, Merikanto, Verdi j. t. Kaastegev Alekso Costa (tenor).

Ü. E. N. Ü. Tallinna osakonna segakoori kontsert R. Tobias'e 10-a. surmapäeva mälestuseks 27. okt. „Estonias“. Juhatas A. Kasemets. Solistid: V. Riives (klaver) ja P. Laja (orel).

Nikolai Orloff, ilmakuulus klaverikunstnik, andis 28. okt. ja 31. okt. kontserdid „Estonias“. Kavas olid: Bach'i, Schumann'i, Liszt'i, Chopin'i, Skrjabin'i j. t. helitööd.

Akadeemilise Noormuusikute Seltsi muusikaõhtu kommertskooli saalis 2. nov. Kavas: Kull'i, Lüdigi, Võrgu, Juht'i, Čaikovski j. t. tööd.

Milna Hermann'i Lauluseltsi segakoor Tartust esines à capella kontserdiga 3. nov. „Estonia“ kontsertsaalis, millist juhatas hallpea helilooja M. Hermann, ning 4. nov. vaimuliku kontserdiga Kaarli kirikus. Viimasel kontserdil kandis koor A. Krull'i juhatusel ette Beethoven'i c-dur messi. Solistidena toimisid Paula Brehm-Jürgenson, L. Orav, A. Vissmann ja F. Zvetkov.

II rahvakontsert „Estonias“ 4. nov. Juhatas R. Kull. Kaastegevad klaverikunstnik Joosep Schvarts ja Olga Torokoff-Tideberg (sopran) ja „Estonia“ sümf. ork. Kavas: Wagner'i, Eller'i, Rinmski-Korsakov'i j. t. tööd.

Johannes Jürgenson'i helitööde õhtu 4. nov. kommertsgümnaasiumi saalis. Kaastegevad K. Kulbas, A. Arder, ja Tall. Kaarli Lauluseltsi segakoor.

Lüürliline tenor **Rudolf Jöks** andis kontserdi „Estonia“ kontsertsaalis 6. nov. See oli ta esimene esinemine iseseisva kontserdiga pääle kaheaastast laulukooli Roomas, kuhu ta sõitis 1925. a. septembris. Publikut sellel kontserdil oli hõredalt. Eeskavas oli Bizet, Donizetti, A. Lemba, Rachmaninov'i j. t. helitöid.

Väliskülalisena esines kolme kontserdiga **Helsingi Tööväe Naiskoor** helilooja **Elias Kyander'i** juhatusel: 10. nov. Kopli rahvamajas, 11. nov. päeval „Estonia“ kontsertsaalis ja samal õhtul Juudi gümnaasiumi saalis. „Estonias“ laulis koor pääaegu tühjale saalile, mida küll tuleb korraldaja, Tallinna Töölis-teatri, vilumatuse arvele kirjutada, teistel esinemistel oli publikut rahuldavalt. Eeskavas: Hannikainen'i, Madetoja, Kyander'i, Pesola, M. Hermann'i laule.

Rahvakontserdi andis „Estonia“ sümfoonia orkester 11. nov. kontsertsaalis. Kontsert oli pühendatud P. Čaikovski 35 a. surmapäeva mälestuseks. Eeskavas olid Čaikovski kuues (pateetiline) sümfoonia, kolmas süit, juhatas R. Kull. Arvukas kuulajaskond võttis ettekanded vastu elavate kiiduavaldustega.

Soome baritonilaulja Paavo Attila vaimulik kontsert 11. nov. Jaani kirikus, Enn Võrgu kaastegevusel.

Belgia viiulikunstnik **Robert Soëtens** külastas Tallinnat kahe kontserdiga. Esimene oli 15. nov. „Estonia“ kontsertsaalis. Eeskavas silmapaistvamaid numbreid Mozart'i G-dur kontsert, Toivo Kuula sonaat klaverile ja viiulile, pääle selle Saint-Saëns'i, Debussy, Pavel'i ja Rimsky-Korsakov'i töid.

Teine kontsert oli 19. nov. Kavas: Bruch'i, Bach'i, Schubert'i ja Wagner'i töid. Viimasel kontserdil oli publikut vähe.

Tallinna konservatooriumi 3. õpilasõhtu korraldati F. Schubert'i 100 a. surmapäeva mälestuseks 16. nov. „Estonia“ kontsertsaalis. Eeskava koosnes ainult F. Schubert'i töist.

Hooaja hiilgavaima kontserdi andis **Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor** 17. nov. „Estonia“ kontsertsaalis. Eeskava moodustasid Čehhi, Rootsi, Saksa, Slovakkia, Soome ja Ungari autorid. Juhatas prof. A. T o p m a n. Publikut haruldaselt rohkesti. Publiku tormiliste kiiduavalduste nõudel tuli pääaegu kogu eeskava kordamisele. Solistiks oli viiuldaja Schütz.

Kontrabassist **Ludvig Juht** esines „Estonia“ kontsertsaalis 18. nov. Eeskavas rohkesti Juht'i enda kompositsioone, V. Padva „variatsiooniline menuett“ kontrabassile: „Nii mõtetes istus üks emake“. Klaveril saatis V. Padva, kaastegev A. Pappmehl (viiul). Ettekanded võttis arvukas kuulajaskogu vastu sooja poolehoiduga.

Oleviste kiriku koor mälestas F. Schubert'i 100 a. surmapäeva vaimuliku kontserdiga 19. nov. Oleviste kirikus, kus tõi esile Schubert'i „Stabat Materit“. Juhatas V. Se v i g h. Solistidena toimusid O. Lukk, K. Viitol ja Dr. Schwalbe.

Kammermuusika-õhtu oli tütarlaste kommertsgümnaasiumi saalis 22. nov. Esinesid prof. J. Paulsen (viiul), prof. R. Bööcke (klaver) ja noor pianist L. Kasemets.

Rahvakontserdi andis „Estonia“ sümfoonia orkester 25. nov. Õhtu oli pühendatud vene meistritele: Glasunov, Rimski-Korsakov ja Mussorgski, Solistina toimus vene viiuldaja Tatjana Savetnovskaja. Juhatas R. Kull.

Kammermuusika-õhtu Akadeemilise Helikunstnikkude Seltsi korraldusel „Estonia“ sinises saalis 2. dets. Eeskava tervenisti pühendatud F. Schubert'i mälestuseks. Õhtu pääosa täitis keelpillide kvartett: Paulsen, Mill, Laan ja Bööcke. Solistiks K. Viitol.

Niguliste kiriku koor andis 2. dets. Niguliste kirikus J. Stepanoffi juhatusel vaimuliku kontserdi. Kavas: Mozart, Mendelsson, Rossini, Čaikovski, Arhangelski j. t.

Noor vene viiuldaja **Tatjana Savetnovskaja** andis kontserdi „Estonia“ kontsertsaalis 2. dets. Eeskavas Händel'i, Prokofjev'i, Bach'i, A. Lemba j. t. tööd.

Lauljanna pr. **Mathilde Lüdig-Sinkel** pühitses 3. dets. oma 25 a. muusikalise tegevuse juubelit kontserdiga „Estonia“ kontsertsaalis. Laulis Schubert'i, Brohms'i, Schumann'i, Rimsky-Korsakov'i j. t. töid. Kaastegevad: M. Runge, J. Stepanoff. Juubilaar leidis publikus sooja vastuvõtu, oli saadetud hulk tervitus-telegramme, õnnesoove anti edasi suusõnal, annetati lilli ning haridusministeeriumilt rahaline autasu.

Harry Liblik, klaverikunstnik, andis kontserdi 4. dets. tütarl. kommertskooli saalis.

Klaverikunstnik **Simon Bareri**, venelane, esines kontserdiga 5. dets. „Estonia“ kontsertsaalis. Kavas Bachi, Schumann'i, Chopin'i, Liszt'i j. t.

Teise kontserdi andis S. Bareri 8. dets.

Sümfooniakontsert Emil Cooper'i juhatusel oli „Estonias“ 9. dets. Kavas Wagneri „Rienzi“ avamäng, oop. „Parsivali“ sissejuhatus, Vivaldi d-moll kontsert ja Bach'i a-moll Juuga keelpillide orkestrile.

Peeter Laja orelikontsert oli 9. dets. Jaani kirikus prof. A. Topman'i kaastegevusel.

Vaimulik kontsert Jaani kiriku aastapäeva puhul 16. dets. Tegevad: H. Laan (viul, K. Viitol (bariton), H. Spulge (orel), Tallinna Jaani kog. oratooriumi koor E. Võrgu juhatusel ja prof. A. Topman'i kaastegevusel.

Tartu

Ülikooli kirikus oli 2. nov. noorte solistide: Ella Lipand (laul), Voldemar Pikk (viul) ja Georg Pastarus (orel) kontsert.

Robert Soätens, viiuldaja, andis Tartust läbisõidul kontserdi „Vanemuises“ 16. nov.

Franz Schubert'i surmapäeva mälestuseks oli 19. nov. „Vanemuises“ pidulik sümfooniakontsert Schubert'i teostest. Esines Muusikalise Hariduse ja Kultuuri Edendamise Seltsi sümfooniaorkester Heino Eller'i juhatusel. Schubert'i laule kandis ette L. Neuman.

Viulukunstnik Robert Peenemaa andis kontserdi „Vanemuises“ 28. nov.

Kirkumuusika-õhtu ülikooli kirikus oli 8. dets. Esinesid oratooriumi laulja pr. Brehm-Jürgensen, oreil prl. Helene Spulge.

Miina Hermannilauluseltsi segakoor kandis 9. dets. Pauluse kirikus ette L. v. Beethoveni „C-duur messi“; milline kirjutatud koorile, orkestrile ja solistidele. Kaastegevad olid Tartu muusikaseltsi sümfooniaorkester ja solistidena O. Mikk-Krull (sopr.), L. Orav (alt), E. Laanenbek (tenor) ja F. Zvetkov (bass).

Koori juhatas A. Krull — Tallinnast.

Klaverikunstnik S. Bareri kontsert „Vanemuises“ 10. dets.

Beethoveni III sümf. „Eroika“ ettekanne Muusikalise Hariduse ja Kultuuri Edendamise Seltsi sümfoonia orkestri poolt 19. dets. „Vanemuises“.

Viljandi

Kaitseliidu orkestri kontsert oli 3. nov. „Koidu“ saalis. Orkestrit juhtis A. Härm. Soolauludega esinesid B. Brunberg, pr. Treu ja Kald ning hra Kuumann.

Schubert'i 100 a. surmapäeva puhul andis Viljandi sümfoonia orkester hra J. Vaks'i juhatusel 22. nov. kontserdi „Ugala“ saalis.

Võru

Robert Peenemaa kontsert „Kandlas“ 11. nov. Kavas Bach'i, Paganini, Bazini, Chopin'i j. t. tööd.

Tartu Meestelaulu Seltsi kontsert „Kandlas“ 17. nov. Kavas Schubert'i, Vegelius'e, Palmgren'i, Tamm'i laule. Juhatas hra Karafin ja Tubin. Solistina tolmis Helmi Kann.

Paide

L. Juht'i ja V. Padva kontsert 24. nov. Kodanikkude klubi saalis.

Tänasida toimetusi

ära viska homse varna!

Kõik tellivad veel täna Muusikalehe 1929. a. pääle

Muusikaleht omal kuuendal aastakäigul ilmub endiselt kord kuus, **v ä r v i l i s t e kaantega, nägusa välimusega. Sisult huvitav. Hulga piltidega.**

Muusikaleht on vanem muusikaline ajakiri Eestis, sellepärast loeb teda iga muusikaharrastaja. Äärmiselt odava hinna tõttu on ta kättesaadav kõigile.

Välimuse muutmise tõttu tekkivatele lisekuludele vaatamata jääb tellimishind, samuti ka üksiknumbrite hind endiseks.

Tellimishind 1929. a. pääle:	Poole aasta pääle:
L.L. liigetele ja konservat. õpil. . . . . Kr. 1.—	L.L. liigetele ja konservat. õpil. . . . . Kr. 0.50
Teistele . . . . . „ 1.20	Teistele . . . . . „ 0.60
Üksiknumbri hind 10 senti.	

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, koorijuhid ja ajakirja talitus: Tallinna, Rataskaevu tänav 22, telefon 1-82.

Muusikariistu, Noote ja raadio aparate ning osi

ostetakse ikka kõige kasulikumalt
meilt, sest meie müüme võistle-
mata hindadega ainult

kõrgeväärtuslikke riistu

Tiibklaverid

piaiinod

harmooniumid

keelpillid

puhkpillid

saksofonid

raadio aparaadid

raadio osad ise-

ehitajale jne.

Soodsad
maksutingimised.

O/ü. Esto-Muusika

Tallinnas, Wiru tän. 2.

Vastutav toimetaja: **Mart Saar**. — Väljaandja: **Eesti Lauljate Liit**.

Toimetuse kolleegium: **L. Neuman, M. Saar ja T. Vettik**.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tallinn, Rataskaevu 22**. Telefon 1-82

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.